

ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ (SOCIAL RESEARCH)

NAME -SHIVANI SIDHU

CLASS - MA POLITICAL SCIENCE 2

ROLL NO – 7223

ASSIGNMENT – SOCIAL RESEARCH

INTRODUCTION

- ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੌਧਿਕ ਮੁਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹਰ ਜੀਵ ਜੰਤੂਆਂ ਨਾਲੋਂ ਸਰਵਉੱਤਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬਕਾਇਤ ਕਰ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੋਜ (Rareh ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇੱਕ ਅਣਟ ਅੰਗ ਹੈ। ਖੋਜ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਰਿਸਰਚ (He) ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ । | ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਰਿਸਰਚ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ - ਰ - ਅਤੇ ਸਰਚ (Search) ਦੇ ਮੇਲ ਤੋਂ ਬਣਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਮੁੜ ਤੋਂ ਜਦ ਕਿ 'ਸਰਚ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਲੱਭਣਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜ ਰਿਸਰਚ ਦਾ ਅਰਥ ਪੁਰਾਣੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਤੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਨਵੇਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭਣਾ ਹੈ।

ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਅਰਥ

MEANING OF SOCIAL RESEARCH

- ਖੋਜ , ਵਿਗਿਆਨਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਵੀ। ਜਦੋਂ ਖੋਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸਨੂੰ 'ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ' (Social ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮੰਤਵ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
- ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਖੋਜ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

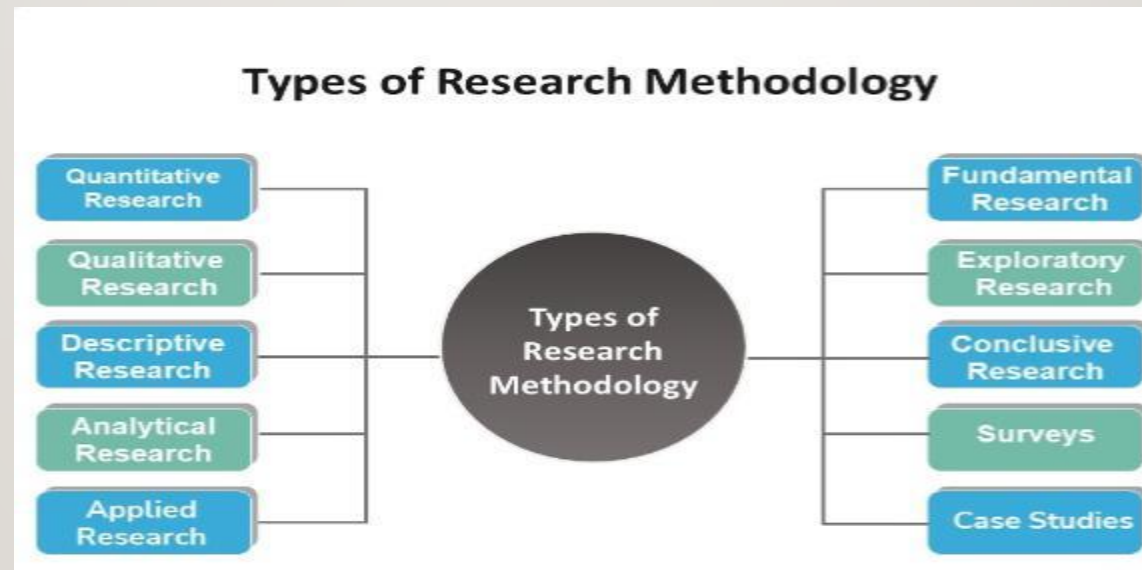

ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਸਰੂਪ

1. (ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਸਤਵਿਕਤਾ ਨਾਲ ਹੈ)- ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ, ਸਮਾਜਿਕ ਅੰਤਰ-ਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੈ।
2. (ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਸੰਦਰਭ 'ਚ ਅਧਿਐਨ ਹੈ।)-ਇਹ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਰਿਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ, ਆਦਤ ਆਦਿ ਦਾ ਦਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਦੀ ਹੈ।
3. (ਇਹ ਕਾਰਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ ।)-ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਮੰਤਵ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕਾਰਣ ਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਨਾ ਹੈ।

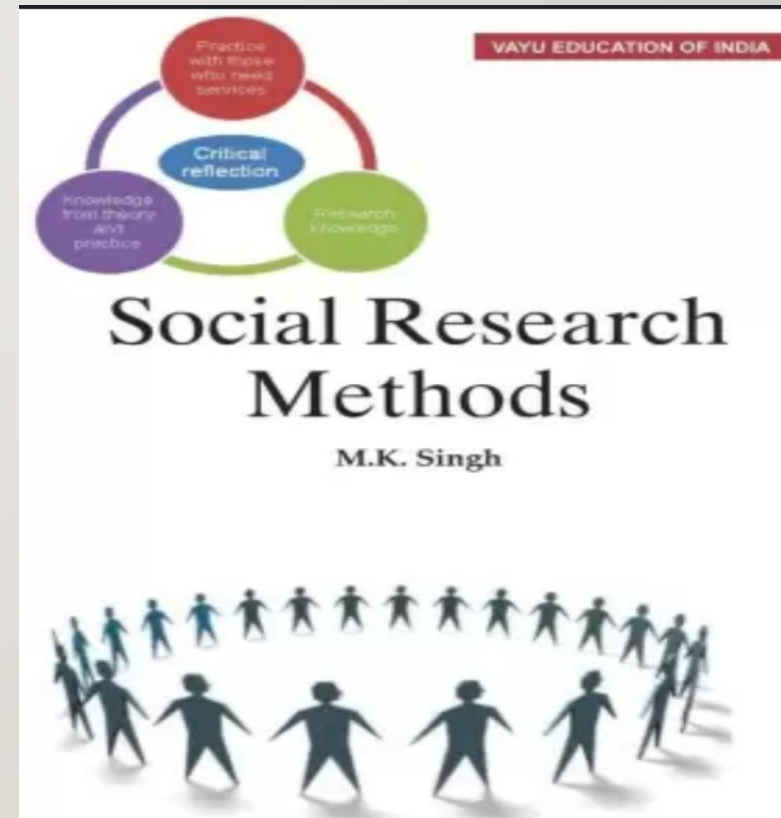
(RESEARCH METHODOLOGY) (ਖੋਜ ਵਿਧੀ)

- ਕਿਸੇ ਖੋਜ ਅਧੀਨ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀਬੱਧ ਰਾਹ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਵਿਧੀ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿ ਖੋਜ ਵਿਧੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਿਗਿਆਨ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੂਪ 'ਚ ਖੋਜ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਖ - ਅਧੀਨ, ਉਹਨਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰਕ ਆਧਾਰਿਤ ਪੜਾਵਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(METHODS OF SOCIAL RESEARCH)

- ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ, ਦਬਾਵਾਂ ਅ ਬਣ ਸੁਤੰਤਰ ਪਰਿਵਰਤਾ ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੇ ਵਿਧੀਆਂ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ –

ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਪਯੋਗਤਾ

ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ

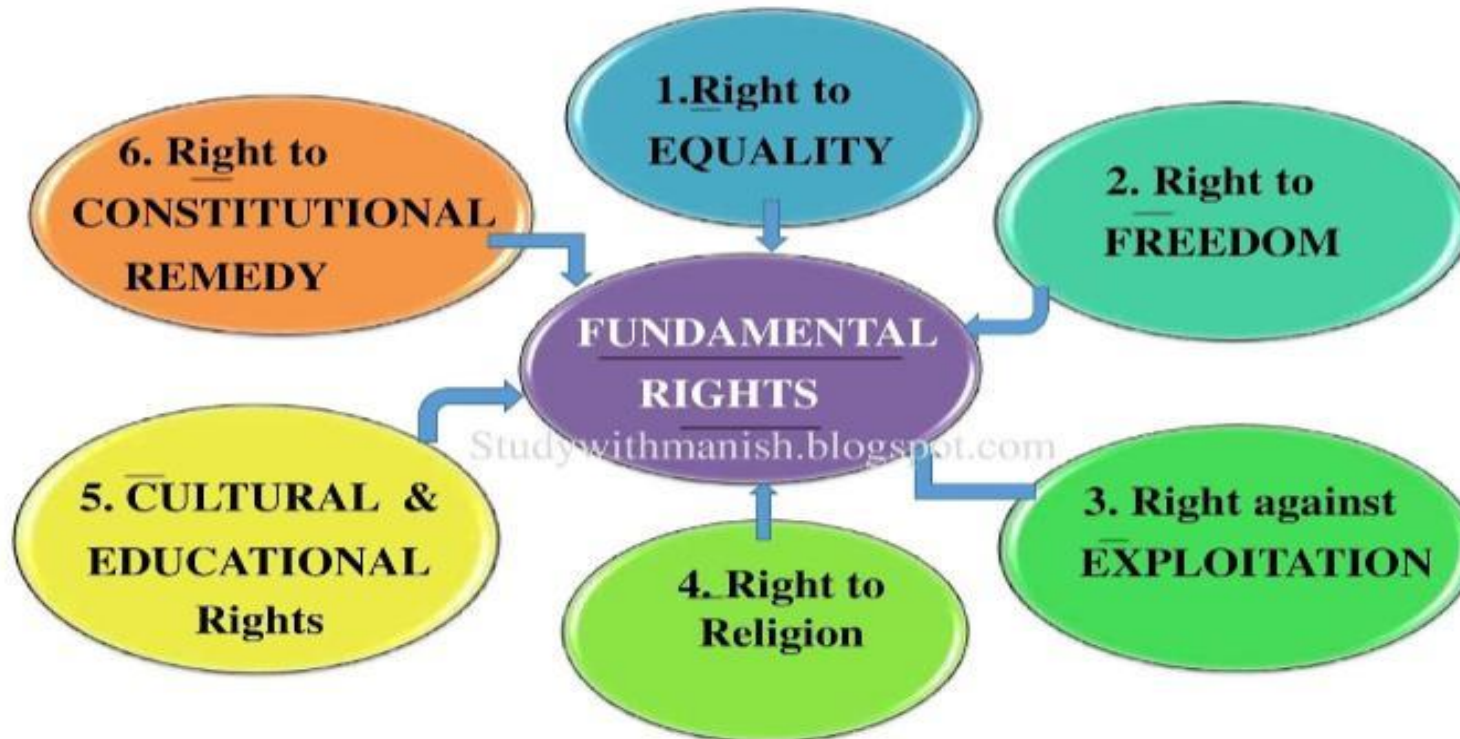
(TYPES OF SOCIAL RESEARCH)

- ਸਮਾਜਿਕ ਖੋਜ ਦੇ ਉਦੇਸ਼, ਸਰੂਪ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੇ ਮੰਤਵ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਤਿੰਨ ਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

1. ਮੌਲਿਕ ਜਾਂ ਸਿਧਾਂਤਕ ਖੋਜ
2. ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਜਾਂ ਅਮਲੀ ਖੋਜ
3. ਕਾਰਜਾਤਮਕ ਖੋਜ

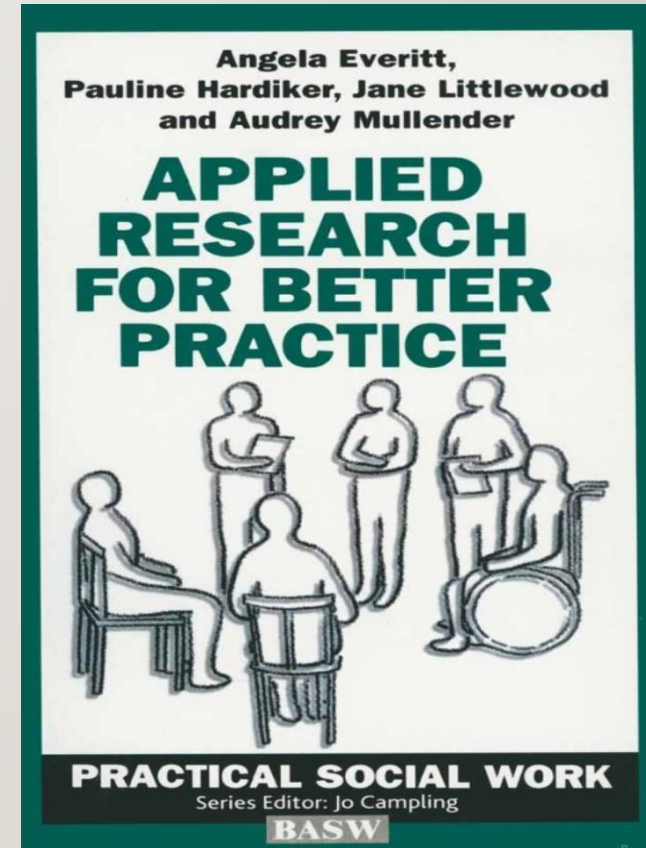

(FUNDAMENTAL OR THEORETICAL RESEARCH)

ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਜਾਂ ਅਮਲੀ ਖੋਜ (PRACTICAL OR APPLIED RESEARCH)

- ਵਿਵਹਾਰਿਕ ਖੋਜ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੇਤਰੀ ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਖੋਜ ਅਧੀਨ ਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕੁਦਰਤੀ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਜਮੱਸਿਆਵਾਂ ਦੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਤੇ ਵੱਧ ਨਿਯੰਤਰਣ ਸਥਾਪਿਤ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

Thank you

